
MONOGRAFIE PRAWNICZE

WSPÓŁCZESNE
PRAWO KONTRAKTÓW
– WYBRANE ZAGADNIENIA

MARCIN ŁOLIK

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

MARCIN ŁOLIK • WSPÓŁCZESNE PRAWO KONTRAKTÓW
– WYBRANE ZAGADNIENIA

Polecamy nasze publikacje:

Małgorzata Wysoczyńska

**UTRUDNIANIE POSTĘPOWANIA KARNEGO. WYBRANE
ZAGADNIENIA TEORII I PRAKTYKI**

Paweł Czarnecki

**POSTĘPOWANIE DYSCYPLINARNE WOBEC OSÓB
WYKONUJĄCYCH PRAWNICZE ZAWODY ZAUFANIA
PUBLICZNEGO**

Jan Lic

SPÓŁKA CYWILNA. PROBLEMY PODMIOTOWOŚCI PRAWNEJ

Joanna Zięba

RENTY STRUKTURALNE W USTAWODAWSTWIE ROLNYM

Marek Kulik

**PRZEDAWNIE NIE KARALNOŚCI I PRZEDAWNIE NIE
WYKONANIA KARY W POLSKIM PRAWIE KARNYM**

Ewa Rott-Pietrzyk

**WYKŁADNIA UMÓW W PRAWIE MODELOWYM I WSPÓLNYM
EUROPEJSKIM PRAWIE SPRZEDAŻY (CESL)**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

[Kup książkę](#)

WSPÓŁCZESNE PRAWO KONTRAKTÓW – WYBRANE ZAGADNIENIA

MARCIN ŁOLIK

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2014

[Kup książkę](#)

Wydawca: Natalia Adamczyk

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2014**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-5978-6

ISBN e-book 978-83-255-5979-3

[Kup książkę](#)

Spis treści

Wykaz skrótów	VII
Wykaz najważniejszej literatury	XI
Rozdział 1. Uwagi wstępne	1
Rozdział 2. Ekonomia prawa kontraktów	6
Rozdział 3. Równość stron w prawie umów	18
Rozdział 4. Treść umów	29
Rozdział 5. Zasada swobody umów	36
Rozdział 6. Interpretacja umów	47
Rozdział 7. <i>Merger clause</i>	64
Rozdział 8. Preambuła	73
Rozdział 9. <i>Non-reliance clause</i>	76
Rozdział 10. Zasady odpowiedzialności	78
Rozdział 11. Ograniczenie oraz modyfikacja odpowiedzialności	87
Rozdział 12. Zwolnienie z odpowiedzialności	93
Rozdział 13. Umowne terminy do dochodzenia roszczeń	97
Rozdział 14. <i>Non-waiver clause</i>	102
Rozdział 15. Klauzula lojalności	105
Rozdział 16. Klauzula <i>change of control</i>	109
Rozdział 17. <i>Representations and warranties</i>	112
Rozdział 18. Klauzule siły wyższej	122
Rozdział 19. Klauzule <i>hardship</i>	126
Rozdział 20. Klauzula naprawcza	130
Rozdział 21. Klauzula stałości	132
Rozdział 22. Język kontraktu	134

Rozdział 23. Klauzula salwatoryjna	138
Rozdział 24. Klauzula arbitrażowa	143
Rozdział 25. Wybór prawa	151
Rozdział 26. Klauzule poufności	160
Indeks rzeczowy	165

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa i prawo modelowe

DCFR.....	Draft Common Frame of Reference (Projekt Wspólnej Ramy Odniesienia) (Zasady, Definicje i Prawa Modelowe Europejskiego Prawa Prywatnego)
KC.....	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
KC niem.....	Kodeks cywilny niemiecki z 18.8.1896 r. (BGB – Bürgerliches Gesetzbuch BGB; RGB1. s. 195; tekst jedn. z 2.1.2002 r., BGB1. I, s. 42, 2909; BGB1. 2003, I, s. 738 ze zm.); zm.: ustawa z 4.7.2013 r. (BGB1. I, s. 2176); http://www.gesetze-im-internet.de/bgb/)
KH.....	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.6.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.)
KPC.....	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.)
KSH.....	ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 1030)
Konstytucja RP.....	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm. i ze sprost.)
KonwRzym.....	Konwencja rzymska o prawie właściwym dla zobowiązań umownych, otwarta do podpisu w Rzymie 19.6.1980 r. (Dz.Urz.UEC 169 z 8.7.2005 r., s. 10)
KP.....	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn. Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 84 ze zm.)
OchrKonkurU.....	ustawa z 16.2.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.)
PECL.....	<i>Principles of European Contract Law</i> (Zasady europejskiego prawa umów)
PrBank.....	ustawa z dnia 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 1376 ze zm.)
PrPrywM.....	ustawa z 4.2.2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. Nr 80, poz. 432)

PWKC	ustawa z 23.4.1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 94 ze zm.)
Rozporządzenie Rzym I	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 593/2008 z 17.6.2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) (Dz.Urz. UE L 177 z 4.7.2008 r., s. 6)
TFUE.....	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C z 2012 r. Nr 326, s. 47)
TWE.....	Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (tekst skonsolidowany: Dz. Urz. UE C 321E z 29.12.2006, s. 37) (obecnie Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej)
ZNKU	ustawa z 16.4.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn. Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.)
Zasady UNIDROIT.....	Zasady Międzynarodowych Kontraktów Handlowych (<i>UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts</i>)

2. Organy orzekające i instytucje

SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SOKiK	Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Wydział XVII Sądu Okręgowego w Warszawie)
TK.....	Trybunał Konstytucyjny

3. Czasopisma i publikatory

Biul. SN.....	Biuletyn Sądu Najwyższego
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.	Dziennik Urzędowy
Gd. SP.....	Gdańskie Studia Prawnicze
KPP.....	Kwartalnik Prawa Prywatnego
MoP.....	Monitor Prawniczy
OSN.....	Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego. Orzeczenia Izby Cywilnej (w latach 1933–1952), Orzecznictwo Sądu Najwyższego (w latach 1953–1961: Izby Cywilnej i Izby Karnej, w roku 1962: Izby Cywilnej, w latach 1963–1981: Izby Cywilnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w latach 1982–1989: Izby Cywilnej i Administracyjnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w latach 1990–1994: Izby Cywilnej oraz Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w 1995: Izby Cywilnej)
OSPİKA.....	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych

Wykaz skrótów

OSNC.....	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna (od 1995 r.)
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich – Orzecznictwo Sądów Polskich (w latach 1921–1939), Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych (w latach 1957–1989), Orzecznictwo Sądów Polskich (od 1990 r.)
OTK.....	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
Pal.	Palestra
PiP	Państwo i Prawo
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
PPHZ.....	Problemy Prawne Handlu Zagranicznego
PS.....	Przegląd Sądowy
PUG.....	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
TPP	Transformacje Prawa Prywatnego
Wok.	Wokanda

4. Inne

ang.	angielski
art.	artykuł
itd.	i tak dalej
itp.....	i tym podobne
lit.	litera
m.in.	między innymi
niepubl.	niepublikowany (-a, -e)
np.	na przykład
n.	następny (a, e)
orz.	orzeczenie
pkt.....	punkt
r.	rok
s.	strona
tj.	to jest
tekst jedn.	tekst jednolity
uchw.	uchwała
ust.	ustęp
v.	<i>versus</i>
wyr.	wyrok
zd.	zdanie

Wykaz najważniejszej literatury

- Arystoteles*, Etyka Nikomachejska, tłum. *D. Gromska*, Warszawa 2008
- Balicki R.*, Sądownictwo polubowne w Polsce, *Acta Uniw. Wrocławskiego, Przeg. Prawa i Administracji* 2003, Nr 54
- Banaszczyk Z., Granecki P.*, O istocie należytej staranności, *Pal.* 2002, Nr 7–8
- Balcerowicz L.* (wybór tekstów), *Odkrywając wolność, Przeciw zniewoleniu umysłów*, Poznań 2012
- Barłowski M., Grykiel J., Kasiarz M., Libiszewski K., Zielińska-Barłózek I.*, *Transakcje przejęć i fuzji*, Warszawa 2011
- Bednarek M.*, Cudze chwalicie, *MoP* 2005, Nr 1
- Bilewska K.*, Sankcja sprzeczności uchwały walnego zgromadzenia z normami dyspozytywnymi – polemika, *PPH* 2011, Nr 6
- Błaszczak Ł., Ludwik M.*, Sądownictwo polubowne (arbitraż), Warszawa 2007
- Brzozowski A.*, Wpływ zmiany okoliczności na zobowiązania w prawie polskim, Warszawa 1992
- Cooter R., Ulen T.*, *Ekonomiczna analiza prawa*, Warszawa 2009
- Domański G.*, Z problematyki podstawowych założeń odpowiedzialności odszkodowawczej dłużnika (art. 471 KC), *RPEiS* 1973, Nr 2
- Drapała P.*, Wpływ klauzul salwatoryjnych na ocenę skutków nieważności części umowy, [w:] *Europeizacja prawa prywatnego*, Tom I, red. *M. Pazdan, W. Popiołek, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar*, Warszawa 2008; *Ereciński T., Weitz K.*, *Sąd arbitrażowy*, Warszawa 2008
- Friedman M.*, *Kapitalizm i wolność*, Gliwice 2008
- Frejowski S.*, Umowa o międzynarodowy arbitraż handlowy, *MoP* 2007, Nr 9
- Gessel-Kalinowska vel Kalisz B.*, Oświadczenia i zapewnienia w umowie sprzedaży udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością (w świetle zasady swobody umów), Warszawa 2010
- Gessel-Kalinowska vel Kalisz B.*, Podstawa normatywna zasady poufności w polskim arbitrażu handlowym, *PPH* 2013, Nr 1
- Gorzko P., Gumularz M.*, Dopuszczalność i konsekwencje zastrzeżenia klauzuli merger, *KPP* 2013, Nr 1
- Guś J.*, O właściwości (naturze) stosunku prawnego, *PiP* 1997, Nr 4
- Gutowski M.*, Zasada kauzalności czynności prawnych w prawie polskim, *PiP* 2006, Nr 4
- tenże*, O konsekwencjach naruszenia norm dyspozytywnych, *PPH* 2011, Nr 11
- Hanusz A.*, Zasada autonomii woli stron stosunków cywilnoprawnych w świetle prawa podatkowego, *PiP* 1998, Nr 12
- Jakubowski J., Tomaszewski M., Tynel A., Wiśniewski A. W.*, *Zarys międzynarodowego prawa handlowego*, Warszawa 1983

- Janowski M., Zapis na krajowy sąd polubowny, [w:] Prace laureatów konkursu im. prof. Jerzego Jakubowskiego, Warszawa 2005
- Jastrzębski J., O umownych modyfikacjach podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej dłużnika, KPP 2007, Nr 3
- Jędrzejewska A., Koncepcja oświadczenia woli w prawie cywilnym, Warszawa 1992
- Kaliński M., Szkoda na mieniu i jej naprawienie, Warszawa 2008
- Kamiński J.C., Uprawnienia sędziów i arbitrów orzekających na podstawie reguł słuszności, PPHZ 2000, Nr 19–20
- Karwat A., Sądowa wykładnia oświadczeń woli w postępowaniu podatkowym, Przegląd Podatkowy 2000, Nr 3
- Karwat A., Obejście prawa podatkowego, Przegląd Podatkowy 2003, Nr 2
- Knypl T.M., Znaczenie zwyczajów i dobrych obyczajów w prawie cywilnym i handlowym, PPH 1997, Nr 8
- Kulski R., Umowy procesowe w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2006
- Lewaszkiwicz-Petrykowska B., Autonomia woli stron a zakres odpowiedzialności *ex contractu* (kilka refleksji), [w:] W kierunku europeizacji prawa prywatnego, Księga pamiątkowa dedykowana prof. J. Rajskiemu, red. A. Brzozowski, W. Kocot, K. Michałowski, Warszawa 2007
- Ludwiczak W., Międzynarodowe prawo prywatne, Poznań 1996
- Łętowska E., Prawo umów konsumenckich, Warszawa 1999; *taż*, Ochrona niektórych praw konsumentów, Warszawa 2000
- Łolik M., Charakter prawny klauzul integralności umowy w prawie polskim, PPH 2007, Nr 8; Łolik M., Efektywne niewykonanie kontraktu, PPH 2007, Nr 12
- Łolik M., Problematyka wzajemnej relacji klauzul ograniczających oraz zwalniających z odpowiedzialności kontraktowej, PPH 2011, Nr 3
- Machnikowski P., Rodzaje ustawowych ograniczeń swobody kształtowania treści zobowiązania, MoP 2005, Nr 14
- tenże, Swoboda umów według art. 353¹ KC: konstrukcja prawna, Warszawa 2006
- Michalak A., Ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa. Zagadnienia cywilnoprawne, Kraków 2006
- Morek R., Mediacja i arbitraż (art. 183(1)–183(15), art. 1154–1217 k.p.c.), Warszawa 2006
- Nestorowicz M., Odpowiedzialność kontraktowa i deliktowa (uwagi *de lege ferenda* i o stosowaniu prawa), PiP 1999, Nr 1
- Okolski J., Gębusia I., Poszukiwanie nowych metod wykładni oświadczeń woli w prawie spółek, PPH 2013, Nr 8
- Okolski J., Modrzejewski J., Gasiński Ł., Natura stosunku korporacyjnego spółki akcyjnej, PPH 2000, Nr 8
- Olechowski M., Porządek publiczny jako ograniczenie swobody umów, PiP 1999, Nr 4
- Olechowski M., O relacjach między prawem a ekonomią. Uwagi cywilisty na marginesie ekonomicznej analizy prawa, KPP 2008, Nr 3
- Olejniczak A. (red.), System Prawa Prywatnego, Prawo zobowiązań – część ogólna, Tom 6, Warszawa 2010
- Pajor T., Odpowiedzialność dłużnika za niewykonanie zobowiązania, Warszawa 1982

- Pankowska-Zier B., Paff D., Arbitraż gospodarczy, Warszawa 2000
- Pazdan M., Autonomia woli w prawie prywatnym międzynarodowym – aktualne tendencje, [w:] Europeizacja prawa prywatnego, Tom II, red. M. Pazdan, W. Popiołek, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar, Warszawa 2008
- Pazdan M., Bezskuteczność lub nieważność zapisu na sąd polubowny w prawie polskim, [w:] Międzynarodowy i krajowy arbitraż handlowy u progu XXI wieku, Księga pamiątkowa dedykowana dr. hab. Tadeuszowi Szurskiemu, Warszawa 2008
- Pazdan M., Czy można wyłączyć umowę spod prawa, PiP 2005, Nr 10
- Pazdan M., Język kontraktu – jego znaczenie i wyznaczanie, Problemy Prawne Handlu Zagranicznego, 1998, Nr 12
- Pazdan M., Materialnoprawne wskazanie a kolizyjnoprawny wybór prawa, PPHZ 1995, t. 18
- Pazdan M., Prawo prywatne międzynarodowe, Warszawa 2009
- Pazdan M., Prawo właściwe do oceny zapisu na sąd polubowny, Rej. 2003, Nr 10
- Pecyna M., Merger clause jako zastrzeżenie wyłączności dokumentu, klauzula integralności umowy, reguła wykładni umowy, Warszawa 2013
- Piotrowski M., Normy prawne imperatywne i dyspozytywne, Warszawa–Poznań 1990
- Pokrzywiak J., Kaluzula salwatoryjna, MoP 2004, Nr 22
- Pzyziak-Szafnicka M., Kilka uwag na temat ochrony przed narzucaniem nieuczciwych warunków umowy, PPH 1994, Nr 9
- Radwański Z. (red.), System Prawa Prywatnego, Tom 2, Warszawa 2008
- Radwański Z., Teoria umów, Warszawa 1977
- Radwański Z., Wykładnia oświadczeń woli składanych indywidualnym adresatom, Wrocław–Warszawa 1992
- Rajski J., Jednolite reguły wykładni kontraktów zawieranych w międzynarodowym obrocie gospodarczym, [w:] Studia z prawa cywilnego i gospodarczego, Księga pamiątkowa ku czci prof. Czesławy Żuławskiej, Kraków 2000
- Rajski J., Klauzule *hardship* w kontraktach zawieranych w międzynarodowym obrocie gospodarczym, PPH 1999, Nr 3
- Rajski J., Klauzule ograniczające lub wyłączające odpowiedzialność kontraktową w kontraktach zawieranych w międzynarodowym obrocie gospodarczym, [w:] Odpowiedzialność cywilna, księga pamiątkowa ku czci Profesora Adama Szpunara, Kraków 2004
- Rajski J., Klauzule siły wyższej (*force majeure*) w kontraktach zawieranych w międzynarodowym obrocie gospodarczym, PPH 1999, Nr 2
- Rajski J., Klauzule siły wyższej w międzynarodowych kontraktach handlowych w sytuacji głębokich zaburzeń gospodarczych, PPH 2010, Nr 5
- Rajski J., Treść kontraktu w świetle Zasad Międzynarodowych Kontraktów Handlowych UNIDROIT, [w:] Księga pamiątkowa ku czci Profesora Stanisława Włodyki, Studia z Prawa Gospodarczego i Handlowego
- Rajski J., Wykładnia kontraktów w świetle zasad europejskiego prawa kontraktów, [w:] Studia z prawa prywatnego gospodarczego. Księga pamiątkowa ku czci prof. I. Weissa, Kraków 2003
- Rajski J., Zagadnienie poufności w arbitrażu handlowym, PPH 2001, Nr 1

- Romanowski M., Czy uchwała zgromadzenia udziałowców spółki kapitałowej sprzeczna z normą dyspozytywną jest sprzeczna z prawem? PPH 2011, Nr 4
- Romanowski M., Jeszcze w sprawie skutków naruszenia norm względnie wiążących – replika, PPH 2011, Nr 8
- Romanowski M., Ogólne reguły wykładni kontraktów w świetle zasad europejskiego prawa kontraktów a reguły wykładni umów w prawie polskim, PPH 2004, Nr 8
- Romanowski M., Skutki zastrzeżenia w umowie merger clause, PPH 2011, Nr 12
- Romanowski M., Szczegółowe reguły wykładni kontraktów w świetle zasad europejskiego prawa kontraktów a reguły wykładni umów w prawie polskim, PPH 2004, Nr 9
- Romanowski M., W sprawie skutków zachowania sprzecznego z normą dyspozytywną raz jeszcze, PPH 2012, Nr 12
- Rzeżuchowska G., Wykładnia elektronicznych oświadczeń woli, Dodatek do MoP 2006, Nr 2
- Saffjan M., Efekt horyzontalny praw podstawowych w prawie prywatnym: autonomia woli a zasada równego traktowania, KPP 2009, Nr 2
- Saffjan M., Efekt horyzontalny praw podstawowych w prawie prywatnym: autonomia woli a zasada równego traktowania, KPP 2009, Nr 2
- Saffjan M., Umowy związane z obrotem gospodarczym jako najważniejsza kategoria czynności handlowych, PPH 1998, Nr 2
- Saffjan M., Zasada swobody umów (uwagi wstępne na tle wykładni art. 353¹ KC), PiP 1993, Nr 4
- Stelmach J., Brożek B., Załuski W., Dziesięć wykładów o ekonomii prawa, Warszawa 2007, Stelmachowski A., Zarys teorii prawa cywilnego, Warszawa 1998
- Sikorski R., Mataczyński M., O zakresie zastosowania Zasad Europejskiego Prawa Umów, [w:] Europeizacja prawa prywatnego, Tom II, Warszawa 2008
- Skąpski J., Autonomia woli w prawie międzynarodowym prywatnym w zakresie zobowiązań umownych, Kraków 1964
- Sośniak M., Prawo prywatne międzynarodowe, Katowice 1981
- Stangret-Smoczyńska A.A., Umowne terminy zawite, PS 2011, Nr 1
- Stępień-Sporek A., Sporek F., Przedawnienie i terminy zawite, Warszawa 2009
- Stroiński R., Ekonomiczna analiza prawa, czyli w poszukiwaniu efektywności, KPP 2002, Nr 3
- Strugała R., Umowne klauzule alokacji ryzyka przyszłej zmiany okoliczności a art. 357¹ KC, PS 2011, Nr 7–8
- Sołtys B., Forma umowy o arbitraż, [w:] Europeizacja prawa prywatnego, t. I, red. M. Pazdan, W. Popiolek, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar, Warszawa 2008
- Sołtysiński S., O funkcjach i skutkach obowiązywania norm względnie wiążących – spór „twardego” pozytywisty z eklektycznym trynitarzem, PPH 2011, Nr 11
- Sołtysiński S., Skutki naruszenia norm względnie wiążących polemicznie, PPH 2011, Nr 6
- Szczepanik P., Oświadczenia i zapewnienia jako klauzula w umowie kredytowej w aspekcie porównawczym, PB 2006, Nr 9
- Szłęzak A., Polemicznie o skutkach zastrzeżenia tzw. merger clause, PPH 2013, Nr 2

- Szlęzak A., *Representations and warranties* w umowach poddanych polskiemu prawu, PPH Nr 10, 2007
- Szlęzak A., Sprzeczność z normą dyspozytywną to jednak sprzeczność z prawem – polemika, PPH 2011, Nr 7
- Szlęzak A., Sprzeczność z normą dyspozytywną to mimo wszystko sprzeczność z prawem – odpowiedź na replikę, PPH 2011, Nr 11
- Szlęzak A., Gardocka H., Ponownie o *representations and warranties* w umowach poddanych prawu polskiemu, PPH 2011, Nr 2
- Szlęzak A., Gardocka H., Standardy odpowiedzialności kontraktowej w polskich umowach opartych na wzorcach angloamerykańskich, PPH 2011, Nr 12
- Szumański A., Ograniczona wolność umów w prawie spółek handlowych, Księga Pamiątkowa dla uczczenia pracy naukowej Profesora Kazimierza Kruczałaka, Gd. SP 1999, t. V
- Szumański A., Renegocjacja umów w międzynarodowym obrocie gospodarczym, Studium prawnoporównawcze, Kraków 1994
- Szurski T., Arbitraż – skuteczny sposób likwidowania sporów, MoP 1998, Nr 12
- Szurski T., Podstawowe aspekty arbitrażowego rozstrzygania sporów, PUG 1999, Nr 3
- Szymański A., Kierunki zmian ustawodawstwa UNCITRAL o międzynarodowym arbitrażu handlowym, PPH 2007, Nr 1
- Targosz T., Nieważność czynności prawnej jako wynik nadużycia pozycji dominującej, TPP 2012, Nr 2
- Tomala P., Swoboda kształtowania umów w umowie spółki z o.o., Pr. Sp. 2005, Nr 7–8
- Tomaszewski M., Umowa o arbitraż, Podstawowe problemy prawne, PUG 1994, Nr 1
- Tomaszewski M., Zakres swobody stron w wyborze prawa właściwego dla zobowiązań umownych, Studia Iuridica 1977
- Tracz G., Aktualność generalnej reguły kauzalności czynności prawnych przysparzających w prawie polskim, KPP 1997, Nr 3
- Traple E., Ochrona słabszej strony umowy a kontrola treści umowy ze względu na przekroczenie granic swobody umów i sposób zawarcia umowy, KPP 1997, Nr 2
- Trzaskowski R., Granice swobody kształtowania treści i celu umów obligacyjnych i art. 353¹, Warszawa 2005
- Trzaskowski R., Właściwość (natura) zobowiązaniowego stosunku prawnego jako ograniczenie zasady swobody kształtowania treści umów, KPP 2000, Nr 2
- Trzaskowski R., Zakaz dyskryminacji w prawie umów, [w:] Europeizacja prawa prywatnego, t. II, red. M. Pazdan, W. Popiołek, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar, Warszawa 2008
- Trzaskowski R., Zasada swobody umów jako problem kodyfikacyjny, [w:] Czerdzieści lat Kodeksu cywilnego, red. M. Sawczuk, Kraków 2006
- Wieczorek E., Ochrona konsumentów przed nieuczciwymi klauzulami umownymi w prawie Unii Europejskiej, Gd. SP 1998, t. II
- de Vries H.P., *Choice of Language in International Contracts*, [w:] *International Contracts: Choice of Law and Language*, red. W.L.M. Reese, New York 1962
- Zachariasiewicz M., Autonomiczny charakter klauzuli arbitrażowej międzynarodowym arbitrażu handlowym, Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego, 2007, t. 1

- Zachariasiewicz M., Autonomiczny charakter klauzuli arbitrażowej w międzynarodowym arbitrażu handlowym, *Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego* 2007, t. I
- Zachariasiewicz M.A., Osobliwości we współczesnej praktyce kontraktowej (z rozważań nad naturą stosunku umownego), [w:] *Europeizacja prawa prywatnego*, t. II, red. M. Pazdan, W. Popiołek, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar, Warszawa 2008
- Zacharzewski K., Znaczenie kodeksów deontologicznych w dziedzinie prawa prywatnego, *PPH* 2011, Nr 6
- Zaradkiewicz K., *Numerus apertus* abstrakcyjnych czynności prawnych w polskim prawie cywilnym, *KPP* 1999, Nr 2
- Zoll F., Niedozwolone klauzule w umowach konsumenckich, *KPP* 1993, Nr 2
- Zoll F., Uwagi do art. 92 projektu – tzw. *merger clause*, *TPP* 2010, Nr 4
- Zieliński M., Interpretacje jako proces dekodowania tekstu prawnego, Poznań 1972
- Ziemiński M., Logiczne podstawy prawoznawstwa, Warszawa 1966
- Żuławska C., Wokół zasady wolności umów (art. 353¹ KC i wykładnia zwyczaju), *Acta Universitatis Wratislaviensis* Nr 1690, *Prawo CCXXXVIII*, Wrocław 1994

Rozdział 1. Uwagi wstępne

„Przyrzeczenie wywołuje zaufanie do moich przyszłych działań, nie zaś tylko do mojej obecnej szczerości”

Charles Fried, Contract as Promise, 1981, s. 11

Prawo cywilne jako prawo życia codziennego ma za zadanie stworzyć odpowiednie reguły oraz zasady dla funkcjonowania całego społeczeństwa jak i systemu ekonomicznego, na którym opiera się dane społeczeństwo. Prawo kontraktów – jako szczególna gałąź prawa cywilnego regulująca stosunki zobowiązaniowe – ma przede wszystkim stworzyć ramy dla wymiany dóbr i usług w danej gospodarce. Jest ono więc jednym z najważniejszych elementów gospodarki zapewniającym sprawność i efektywność jej funkcjonowania. Z jednej strony określa ono więc zasady funkcjonowania obrotu gospodarczego, z drugiej natomiast daje jego uczestnikom narzędzia, aby własne stosunki układali w sposób jak najbardziej efektywny¹. Kontrakt jest sam w sobie coraz częściej postrzegany jako instrument regulacji i kreowania rynku.

Wolność gospodarcza, a w jej ramach swoboda umów, oprócz niekwestionowanych zalet niosą niestety ze sobą również i ryzyka – nie tylko te ekonomiczne, lecz także i jurydyczne. Nieumiejętne korzystanie z dostępnych instrumentów prawnych może zachwiać bezpieczeństwem obrotu na poziomie danego stosunku zobowiązaniowego. Stąd też wynika potrzeba dogłębnej znajomości instytucji prawa kontraktów, które służą do optymalnego ukształtowania stosunków prawnych w sposób zapewniający efektywne, ale i zarazem bezpieczne ich funkcjonowanie. Znajomość i rozumienie charakteru prawnego określonych instytucji prawa kontraktów jest zatem elementarnym wymogiem, aby sprawnie poruszać się we współczesnej rzeczywistości gospodarczej.

Dzisiejsza gospodarka wolnorynkowa narzuca pewne standardy w zakresie obrotu handlowego i jego ramy. Owe potrzeby już od dawna inicjowały próby ujednolicenia prawa kontraktów, podejmowane przede wszystkim

¹ M. Friedman, *Kapitalizm i wolność*, Gliwice 2008, s. 47 „...dobrze funkcjonujący model społeczeństwa zorganizowanego wokół dobrowolnej wymiany dóbr to wolna, prywatna i aktywna gospodarka wymiany, którą my nazywamy kapitalizmem konkurencyjnym”.

w zakresie nienormatywnych modelowych rozwiązań o charakterze *soft law*. Skutkiem tego były m.in. prace toczące się na forum Międzynarodowego Instytutu Unifikacji Prawa Prywatnego – UNIDROIT (*Institut International pour l'Unification du Droit Prive*), które zostały uwieńczone powstaniem w roku 1994 Zasad Międzynarodowych Kontraktów Handlowych UNIDROIT będących wzorowym rozwiązaniem dla międzynarodowego prawa kontraktów. Niezależnie od powyższych prac również w ramach Unii Europejskiej powstała w 1982 r. Komisja do spraw Europejskiego Prawa Kontraktów, która opracowywała Zasady Europejskiego Prawa Kontraktów (*Principles of European Contract Law*). Kolejnym krokiem ku unifikacji instytucji prawa cywilnego była inicjatywa instytucji europejskich, w konsekwencji której został opracowany Projekt Wspólnej Ramy Odniesień (*Draft Common Frame of Reference* – DCFR²).

Celem wszystkich tych inicjatyw było stworzenie zbioru zasad i instytucji prawnych, które mogą stanowić odniesienie dla ustawodawców – zarówno narodowych, jak i europejskiego – oraz dla sądów, w szczególności arbitrażowych, w przypadku poszukiwania czy też odwoływania się do najbardziej optymalnego rozwiązania danej instytucji prawnej. Pośrednim celem jest również ujednolicenie reguł prawnych w zakresie różnych jurysdykcji, co poprawia pewność obrotu oraz zapewnia jednolite reguły funkcjonowania przedsiębiorców w różnych systemach. Inicjatywy te w konsekwencji mają prowadzić do stopniowej harmonizacji instytucji prawa prywatnego oraz wypracowania modelowego aktu prawa prywatnego, jakim ma być Europejski Kodeks Cywilny. Koncepcja ostatecznego kształtu i charakteru prawnego tej instytucji jest wciąż dyskutowana, niemniej jednak już dzisiaj należy docenić wkład wszystkich osób oraz organów zaangażowanych w stworzenie uniwersalnych i najefektywniejszych rozwiązań prawnych w zakresie konkretnych instytucji prawa cywilnego w postaci Europejskiego Kodeksu Cywilnego. Warto podkreślić, iż same strony mogą również inkorporować omówione powyżej zbiory reguł prawnych do swoich kontraktów na zasadzie swobody umów (co zostanie omówione dalej w rozdziale 5). Tworzenie ujednoliconego systemu reguł efektywnych pod względem ekonomicznym może zdecydowanie zmniejszyć koszty transakcyjne³ dotyczące nawiązywania stosunków obligacyjnych poprzez dostarczenie optymalnych

² Projekt powstał w 2008 r. przy współpracy tzw. *Acquis Group* oraz *Study Group on a European Civil Code*, współfinansowanej ze środków Komisji Europejskiej; dostępny pod adresem: http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf.

³ Koszty transakcyjne są to koszty, jakie ponoszą strony umowy w związku z jej zawarciem i realizacją. Są to m.in. koszty porad prawnych, zdobycia informacji niezbędnych do zawarcia umowy, komunikacji między stronami, koszty wynikające z wielości stron i konieczności skoordynowania ich działań, koszty wynikające stąd, że umowa jest niestandardowa czy stąd, że uprawnienia stron nie są jasno określone i trzeba je dopiero precyzyjnie zdefiniować.

postanowień dyspozytywnych, dzięki czemu strony nie będą musiały już tracić czasu na zbędne negocjacje konkretnych instytucji prawnych. Ten sam efekt zapewniają procesy konwergencji obrotu gospodarczego w ramach różnych jurysdykcji prawnych, o czym poniżej.

Zmieniające się realia życia, globalizacja gospodarki oraz przenikanie się pomiędzy państwami wszelkich aspektów współczesnego życia sprawiają, iż również prawo kontraktów się zmienia i cały czas ewoluuje. Postępująca wymiana prowadzi do rozpowszechniania się specyficznych dla danego kręgu kulturowego i jego systemu prawnego postanowień umownych. W praktyce obrotu spotykamy coraz to nowe instytucje, które są przenoszone na polski grunt prawny z obcych systemów, których konstrukcja oraz charakter prawny są odmienne od naszych krajowych. Zjawisko to zostało wymuszone w zdecydowanie dużo większym stopniu poprzez potrzeby obrotu gospodarczego aniżeli jakiegokolwiek inicjatywy instytucjonalne. Wiele instytucji prawnych zostało „przeszczepionych” do polskiej praktyki obrotu z systemów *common law*, co było skutkiem coraz powszechniejszego korzystania ze wzorów anglosaskich. Proces ten rozpoczął się w latach 90. XX w., gdzie wraz z napływem inwestycji zagranicznych zaczęto stosować obce wzory kontraktów oraz zaczęły powstawać filie międzynarodowych kancelarii prawnych, które zapewniały obsługę owych inwestycji. Skutkiem tego było „prześlągnięcie” polskiej praktyki kontraktowej wzorami anglosaskimi, które sukcesywnie zdobywały coraz większą popularność. Podobną sytuację można również zaobserwować na gruncie większości krajów, które uczestniczą w międzynarodowej wymianie handlowej.

Powyższe ujednolicenie z pewnością niesie ze sobą wiele korzyści, ułatwiając ową wymianę poprzez korzystanie z podobnych instytucji prawnych oraz obniżenie kosztów transakcyjnych⁴. Z drugiej jednak strony proces ten niesie za sobą również pewne niebezpieczeństwo – przede wszystkim dotyczy to niedostosowania przejętych konstrukcji prawnych do ram polskiego systemu prawnego, co powoduje, iż nie wywołują one tych samych skutków co na gruncie macierzystych systemów prawnych. Dodatkowo niezrozumienie niektórych konstrukcji może często prowadzić do wielu nieporozumień, błędów i wypaczeń. Często bowiem owe zapożyczenia odbywają się bez większej refleksji nad skutkami, jakie

⁴ W przypadku kosztów transakcyjnych chodzi mianowicie o to, ażeby stronom uczestniczącym w wymianie dostępne były określone instytucje – skrojone na ich potrzeby. Jako najprostszy przykład takiej instytucji można podać standaryzację systemu miar i wag, gdzie strony korzystają z wypracowanego już systemu. Taka uwaga może wydawać się dzisiaj banalna, ale tylko dlatego że przywykliśmy do nich i traktujemy je jako oczywiste. Takie regulacje miały jednak istotne znaczenie dla obniżenia kosztów transakcyjnych. Państwo (lub też różnego rodzaju organizacje) sankcjonują więc określone systemy reguły (np. prawo modelowe, przepisy dotyczące bezpieczeństwa żywności, regulacje dotyczące płatności itp.), które czynią relacje między stronami transakcji bardziej przejrzystymi, obniżają ryzyko popełnienia błędu, zmniejszają koszty zawarcia takiej transakcji i lepiej chronią prawa stron.